

Kjære Svoger og Søster!

Tak! fordi I sendte mig Violinen og alle mine Nodebøger. Jeg ser, at I have været meget expeditte med Afsendelsen, uden hvilket jeg næppe var kommet i Besiddelse af Sagerne til den ønskede Tid.

Og kunde Violinen nu ogsaa bidrage Noget til den Sindets stadige Ro og Ligevægt, som jeg behøver, da var det jo godt for mig. Thi man lever jo med Fred og Ro i Sindet ligesom i en hel anden Verden: sympathiserer med det Gode og afskyer det Onde, i hvert Fald Drukkenskab o. desl. Men helt undgaa at synde, det kan jeg ikke, og det kan jo heller Ingen forlange. Men ikke kan jeg undlade ogsaa at takke for alt det Gode, som I begge have vist mig i alle de tidligere Aar, og som bringer en vemodig Glæde i Sindet at dyale ved. Og disse Erindringer fremkaldtes ogsaa en Del ved de gamle Melodier, som jeg spiller. Thi det er jo en bekjendt Sag, at Intet formaar saa meget at vække gamle Minder som Blomsterduft og Melodier.

Men det er jo forøvrigt i det Hele en rar Sfære at boe i, Vemodets Sindsstemning: man elsker og tilgiver alle Mennesker, alle Tvivl opløser sig, og Sjælen finder Hvile i Troen, Haabet og Kjerligheden.

Ja, Violinen fik jeg saa betids, at jeg kunde spille paa den i Paaskedagene, og Mange, baade Patienter og Opsynsfolk, glæder sig ved mit Spil. Jeg selv er meget glad ved saaledes at bidrage Noget til deres Fornøjelse.

Men 2^{den} Paaskedag havde vi Dands, som jeg ikke bør undlade at omtale. Thi jeg følte et overordentligt Velvære i den smukke, store og veloplyste Sal, og, endskjønt jeg ikke deltog i Dandsen, morede jeg mig dog meget godt og vil længe have den smukke Aften i behageligt Minde.

Og kunde min Sands ret blive vakt for den Slags Glæder og Adspredelser, saa var jeg jo bedre faren end tidligere.

Kjære Svoger og Søster! Jeg beder sluttelig at hilse Eders Datter Margrethe, som jo nu snart forlader Eder, mange Gange, ligesom I selv og Eders andre Børn hilses paa det Venligste.

Skriv snart igjen!

Eders hengivne
M. Andersen.

Til Agnes og Niels Juhl.

Kjære Svoger og Søster!

Jeg tænkte paa at vente nogle Dage med at skrive, da det jo er Søster Agnes's Fødselsdag den 28de, men om ogsaa min Lykønsning kommer en 14 Dage for tidlig, det kan jo ikke gjøre Noget. - Jeg ønsker, at denne Dag maa oprinde lys og dejlig for Eder Alle, og ikke blot denne Dag, men enhver Dag det forundes Eder endnu at leve med hverandre her paa Jorden. Forøvrigt takker jeg Eder for Eders Deltagelse og Kjærlighed, som jeg af Eders siste Brev saa, er uforandret.

Hvad mine Forhold ellers angaar, da ere de efter Omstændighederne ret gode. - Jeg har dog ikke befundet mig saa vel i den sidst forløbne Uge, og især i Fredags og Lørdags led jeg af Hovedpine og almindeligt Ildebefindende, hvorfor jeg blev hjemme fra Kontoret Lørdag Eftermd. Det er imidlertid min Plan vedblivende at gjøre dette, i det jeg har faaet Indtrykket af, at man hellere vil være fri for mig derovre. Og det kan jeg heller ikke bebrejde dem Noget for. Thi det er allesammen Mænd af megen Intelligents, og den Omstændighed, at de staa i Statens Tjeneste, hæver dem jo ogsaa et godt Trin højere end andre Kontormænd; og at det derfor somme Tider kunde falde dem lidt generende at have et Numer som mig placeret ved Skrivepulten - med det Ydre, den Karakter og mangelfulde Dannelse, det maa man slet ikke finde forunderligt. Men ogsaa fra enkelte andre Funktionærer, der somme Tider indfandt sig i tjenstlige Anliggender paa Kontoret, modtog jeg det samme ubehagelige Indtryk. Jeg havde derfor allerede for en Tid siden besluttet at opgive Kontoret, men vilde dog se at holde det gaaende saalænge som muligt; dog da saa mit Ildebefindende kom, syntes jeg, at jeg med god Grund kunde gjøre Alvor af Sagen. Jeg bliver altsaa herefter hjemme paa min Afdeling, hvad Hr. Overlægen formentlig ikke vil have Noget imod, da det ingenlunde er min Hensigt helt at opgive Arbejdet, men jeg er villig til som tidligere at udføre ethvert skriftligt Arbejde hjemme, som egner sig dertil. Og for Tiden gives en Del af den Slags.

Men omend mine Forhold saaledes kunne synes dog ikke at være saa gode, som jeg ovenfor har ytret, saa kunde de vistnok være meget daarligere, og I skulle derfor ikke nære den mindste Uro og Bekymring for mig.

Haabende, at disse Linier maa fræffe Eder og Eders kjære Børn ved Velbefindende i alle Maader, slutter jeg med en kjærlig Hilsen til Eder Alle.

Eders
hengivne Broder og Svoger
M. Andersen.

P.S.

I bedes ogsaa at hilse Søster Anna Marie og Trine mange Gange samt at skrive igjen til min Fødselsdag den 2^{den} April.

D.S.

Jeg tilføjer blot, at det ovenfor anførte om at være ilde set paa Kontoret fuldstændig er blottet for enhver Virkelighed. Som flink Arbejder er Andersen altid meget paaskønnet. At der selvfølgelig paa Kontoret kan omtales og forhandles Ting, som ikke ere egnede til at komme til hans Kundskab og som han maa holdes udenfor, siger sig selv; det er det eneste, jeg kan tænke mig, som kan have krænket hans meget sygeligt pirrelige Sind. Nogen uvenlig endsige uhøflig Behandling har han aldrig været udsat for.

Fr. Lange,
Overlæge.

Til Agnes og Niels Juhl.

Herr Pastor Koch!

Jeg tillader mig at skrive til Dem, fordi jeg er bleven gjort opmærksom paa de af Dem udgivne Bøger „Lys i Mørke, om: hvilke det er bleven sagt mig, at der er noget Roligt, Sundt og Varmt over, som maaske vil kunne gjøre mig godt. Jeg trænger nemlig til Trøst og Deltagelse, idet mit Sind den meste Tid er opfyldt af Uro og Angst for Døden. Thi jeg har levet et daarligt Liv, og periodevis, og det har været lange Perioder, ikke troet, at der gives et evigt Liv. Jeg er født i Kolding Egnen, paa Langbjerggaard i Ødis Sogn, og jeg formoder, at jeg kjender Herr Pastoren, idet der for ca. 30 Aar siden var en Cand.theol. E. Koch, som bestyrede en Realskole i Vejstrup. Jeg gik i 3 Aar paa Jellinge Seminarium og fik Examen med Karakteren „Duelig“; dog har jeg aldrig haft Embede; dels var det noget vanskeligt i Slutningen af Tredserne at erholde Embede, dels følte jeg mig ikke skikket til at virke i en saa ansvarsfuld Stilling. Jeg har derimod staaet flere Aar i Militærtjenesten, gjort Tjeneste som Sergent i Hærens Forplejningskorps. - Endskjønt jeg havde en god og from Moder (Hun døde, da jeg var 8½ Aar, min Fader da jeg var 3 Aar) og kjærlige Søsken, som foregik mig med det bedste Exempel, har jeg dog levet et sørgeligt Liv, periodevis været hengiven til Drik og faaet Delirium, i hvilken Sygdom jeg har udstaaet store Sjælekvaler, idet mine Synder i forskj. Retninger: Hovmod, Forfængelighed, Vellyst, Had, Vrede, Velleved o. fl. a. ere fremstaaede og have anklaget mig, og jeg har hørt Stemmer, som sagde, at jeg var evigt fortabt. Sidste Sommer blev jeg igjen angreben af Sygdommen, endskjønt jeg ikke havde nydt Spiritus, og siden den Tid har jeg lidt meget. Navnlige har det ængstet mig meget, at en Stemme (jeg mente jo, at det var en Aand, som talede til mig) sagde disse Ord: at den skulde berede mig en saadan Fremtid, saa at jeg skulde komme til erkjende, at jeg desværre havde levet i Løgn og Bedrag mit hele Liv. Og det er sandt (det Understregede); thi da jeg i min Ungdom var troende, var jeg dog et meget syndefuldt Menneske; navnlig behersket af Vellyst, Hovmod og Forfængelighed; og jeg har aldrig elsket mine Medmennesker, som jeg burde have gjort, men levet mest i Ensomhed og kun haft mit eget Vælvære for Øje. Jeg levede altsaa, naar jeg dog vilde anses for en Kristen, jo paa denne Maade i Løgn og Bedrag. Og siden, naar jeg har ment, at jeg kunde ikke leve anderledes, det var saaledes min Natur, eller at jeg led af moralsk Aandssvaghed, havde lidt i en mindre Grad

deraf mit hele Liv, det har formodentlig ogsaa været Selvbedrag, jeg da har levet i. Dog har jeg næppe nogen Sinde besiddet normale Aandsevner; thi min Broder, Mølleren i Vonsild, erklærede i Efteraaret, da jeg besøgte ham, at der altid havde været noget Underligt og Forkert i min Maade at være paa. Alligevel bærer jeg vistnok Ansvar for, hvordan jeg har levet. Jeg vilde derfor gjerne spørge Herr Pastoren: Dersom jeg har forødt al Guds Gave, det Godes sidste Gnist er udslukket i min Sjæl, saa er der jo ikke Andet for Gud at gjøre end lade mig fortabes; men efter hvad Herr Konr. Jørgensen (gift med min Søsterdatter), Udgiveren af „Højskolebladet“, har skrevet til mig, er der Nogle, som mene, at overalt hvor Herren og Apostlene i Skriften tale om „den evige Ild“, der gjælder Evigheden ikke de Mennesker, der tilintetgjøres af Ilden, men selve denne, idet den tilintetgjør til evig Tid eller uigjenkaldeligt. Det vilde være til nogen Beroligelse for mig, dersom Herr Pastoren har den samme Mening; thi jeg har saa svært ved at tro paa Syndernes Forladelse, idet jeg vedbliver at være opfyldt af onde Tanker, som pine og nage mig meget, og da synes, at Gud ikke kan forlade mig de andre Synder, jeg har begaaet. Men det er jo frygteligt at forestille sig Fortabelsen paa den Maade, at Sjælen evigt vil blive pint i Helvedes Ildsluer.

Dersom Herr Pastoren godhedsfuldt vil skrive til mig, vil jeg være Dem meget taknemlig.

Erbødigst.

Morten Andersen.

Til Pastor E. Koch, Odense.

Sindssygeanstalten ved Middelfart, d. 2^{den} December 1899.

Kjære Svoger!

Jeg takker mange Gange for Dit Brev, hvorefter jeg ser, at Eders Deltagelse for mig er uforandret, og det glæder mig. Naar I ønske at høre fra mig, kunde jeg jo fristes til at tro, at det blot var Nysegjerrighed af Eder; thi jeg føler godt, at I maa have svært ved at bevare Eders Deltagelse for mig, saaledes som jeg har været; og jeg kan ikke forlange, at I skulle føle nogen Godhed og Kjærlighed for mig. Thi naar det endda kun havde været mine Lidenskabber, der havde bragt mig paa dette Sted, saa kunde I maaske alligevel have bevaret Eders Deltagelse for mig; men naar mit Sind tilige har været ondt og gjenstridigt, hvor kan det da være Andet end at mine Besøg maa have faldet Eder besværligt. O, jeg ønsker tidt, at jeg ikke havde foretaget disse Rejser, idet I staa for mig i en hel anden Belysning end tidligere. Vel har jeg somme Tider af Dine Breve saavel som af Dit Besøg i Sommeren 1895 forstaaet, at der var sket et Omslag; men jeg var godtroende eller indskrænket, og derfor vedblev jeg at forestille mig, at Du og mine Søstre nærde de samme Følelser for mig som i gamle Dage; men det fik jeg flere Beviser paa sidste Sommer, at det ikke er Tilfældet. Og jeg kan ikke paa nogen Maade bebrejde Eder dette. Om I nu længtes efter min Død, naturligvis i den Tro, at dette vilde være det Bedste for mig, dette kan jeg ikke bebrejde Eder. Jeg selv vil jo helst leve saa længe som muligt, fordi jeg ikke er sikker paa, at jeg kan blive lykkelig ved at dø, men maa frygte for at gaa fortabt. Thi vel beder jeg til Gud og Frelseren, men jeg har om Dagen saa mange mørke og onde Tanker, som ikke spaa godt. Maaske vil Du sige, at intet Menneske kan sige sig fri for onde Tanker; men der er sikkert stor Forskjel paa den Tankeverden, som Du lever i, og paa den, jeg lever i.

Jeg har været oven Senge et Par Maaneder og arbejdet i ca. 7 Uger. Jeg har haft meget Arbejde, somme Dage holdt ud i 8 á 9 Timer, fordi jeg følte mig bedst tilpas paa denne Maade. Men der har under mit Arbejde ogsaa hersket Uro, Frygt og Bekymring i mit Sind, dog Dagen randt hurtig, og Hvilestunden blev sødere. Men jeg vilde vist ikke kunne have udholdt Arbejdet, naar jeg ikke havde faaet disse Opiums-Pulvere. Der var engang Tale om, at jeg kun skulde have 20 Centigr., men saa bad jeg Herr Overlægen om, at jeg maatte vedblive at faa 30 Centigr., og den gode Overlæge

ynkedes over mig og gav mig 2 Pulvere á 15 Centigr. i Stedet for at jeg tidligere havde faaet 3 á 10 Cgr. Jeg er Herr Overlægen meget taknemmelig derfor. - Men hvad der meget bekymrer mig er, at jeg ikke kan nære den Kjærlighed og Hengivenhed for de andre Patienter, som jeg gjorde, da jeg laa til Sengs. Ingensinde herskede der da Bitterhed mod Nogen, og jeg mente, at dette skulle vedblive at være Tilfældet. Men dertil er jeg for svag i Troen og Guds frygten. O, jeg har lidt meget, hvad dette Forhold angaar, idet jeg har modtaget saa mange Beviser baade ved Dag og om Natten paa, at jeg er foragtet og hadet af dem. Det er maaske for stærke Udtryk at bruge; men saadan er Forholdet sikkert alligevel.

O, kjære Svoger, dersom Du prøvede en liden Stund kun at blive undergivet de Forhold, som jeg daglig maa leve i, da vilde Du sikkert komme til at forstaa, at min Stilling virkelig var meget sørgelig og beklagelig. Og Du vilde ikke undres over, hvad jeg har gjort, nemlig skrevet til Reservelægen ved Sindsygeanstalten i Viborg, som i flere Aar har haft Ansettelse her, og bedt ham om at tale med Herr Overlæge Hallager at optage mig i den derværende Anstalt. Heller ikke dør vil jeg vel finde Fred og Ro, idet der altid vil være en Orm (Samvittigheden), som vil gnave i mit Indre; men det maa dog have Noget at sige at slippe fri for at høre disse mange Ord, som her volde mig Kval og Pine. Forholdet er det Samme, som det var hos Eder og hos mine andre Slægtninge. Jeg tænker, at hvad der foranledigede Eder til at sige disse Gloser, var dels en Uvillie og Harme, som nu og da opsteg hos Eder, dels et Middel til at gjøre mig bange, saa at jeg ikke skulde finde paa at komme igjen. Du behøvede altsaa ikke her at gjøre de Erfaringer, som jeg nævnte, men blot erindre, hvad Din Hustru og Dine Børn udtalte. Kanske Du ingen Vægt lagde derpaa og har glemt det, destobedre. Jeg skriver heller ikke dette i nogen bitter Stemning og haaber, at Du ikke tager mig det ilde op. Heller ikke mine Kammerater nærer jeg noget Fjendskab og Had til, fordi jeg føler og forstaar, at jeg fortjener deres Uvillie og bitre Stemning for min Adfærd imod dem tidligere. Men det kan vel undskyldes, at man i visse Tilfælde, hvor gjerne man end vilde undgaa det, kan glemme sine gode Forsætter og give de onde Tanker Rum, som man ikke skulde, og jeg især ikke, fordi jeg har været en Usling og saa slet, at det maa falde Enhver svært at glemme det. Men naar mine Medmennesker ikke kunne tilgive mig, hvor let kan

ikke Tvivlen og Sorgen da faa Overmagten, saa at jeg ogsaa føler mig forstødt og opgivet af Gud. Det er navnlig dette, som gjør mig det ønskeligt at komme ud af mine nuværende Forhold; og tør jeg ikke bede Dig, kjære Svoger, at hjælpe mig til at faa dette mit Ønske opfyldt, ved f. Ex. naar Overlægen i Viborg vil modtage mig, da skrive til Sogneraadet og bede dette om at indsende en Ansøgning til Direktionen for Anstalten i Viborg om at optage mig. Jeg kan selv betale Omkostningerne ved Overflytningen. Jeg vil nu ikke skrive mere om denne Sag, før jeg faar Besked fra Herr Reservelæge Fehr, som forhaabentlig nok tager sig af Sagen. - Sluttelig beder jeg Dig, gode Svoger, om at bedømme mit Brev lidt skaansomt; men tro, at jeg stedse vil mindes Dig og mine andre Slægtninge for den Godhed I have vist mig.

De venligste Hilsener til Dig og Din Hustru og Eders Børn samt Søster Anna Marie, som takkes for hendes Gave, som hun sendte mig-i Slutningen af Oktober, og Trine, som skal have Tak for Brevet. Med Bøn om snart at høre fra Eder igjen, undertegner jeg mig

Din

hengivne Svoger
Morten Andersen.

S.N.S., d. 11.7.16.

(Sindssygeanstalten Nykøbing Sjælland)

Hr. Lærer Juhl.

Afdøde Sergant Morten Andersen var den første Tid, han tilbragte her paa Hosp. meget begejstret og glad for alt og alle. Senere kom der en Periode hvor M.A. atter blev deprimeret, syntes at mærke at Omgivelserne var trætte og kede af ham, hvad der naturligvis kun skyldtes hans Sindstilstand, han laa i den Tid atter mere til Sengs, stille og medgørlig, talte kun, naar vi spurgte, denne Tilstand varede, selv om det kunde svinge lidt, saa der kunde være Dage, hvor M.A. saa lysere paa alt, indtil hans Død, som kom pludselig, men rolig og stille, Forkalkning ved Hjertet, - lidt uventet, da M.A. aldrig havde haft Aandenødsanfald, som gerne er Forløbere for Døden under den Sygdom.

Til Begravelsen var Reservelegen og jeg (Familiens Kranse smykkede Kisten), men M.A. Grav er paa Nykøbing Kirkegaard, da vores egen ikke er anlagt endnu.

Hvordan Vedligeholdelsen af Gravene sker deroppe ved jeg ikke, en Dag jeg kom forbi Kirkegaarden, gik jeg ind for at se til Gravene herfra, vi har flere deroppe, de er jo endnu ret ny, og de visne Kranse laa paa dem alle.

Overlegen har bragt den Sygepl. som passede Deres Svoger Deres Hilsen og Tak.

Venligst.

Marie Hessellund,
Oversygepl.

Til Niels Juhl.